

**Міністерство освіти та науки України  
Міністерство культури України  
Національна хореографічна спілка України  
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова  
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського  
Кафедра хореографії**

## **МАТЕРІАЛИ**

**I Міжнародної науково-практичної конференції**

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ  
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**30 квітня – 1 травня**

**Київ 2019**

## **УДК 378.011.3-051:792.8**

**Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи** : Зб. матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

### **Редакційно колегія:**

**Федоришин  
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав  
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко  
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський  
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук  
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

## ХОРЕОГРАФІЯ У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**Тимофєєва Т. Г.** - магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова;

**Піменова Л. О.** - Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Мистецтво є невід'ємною складовою культури кожного народу. У широкому розумінні, воно являється підґрунтям для становлення суспільної свідомості, відображає естетичні вподобання певного суспільства, збагачуючи його духовність. Творчість, як процес людської діяльності, є першоосновою мистецтва. Результатом творчості може бути не тільки новий зміст, матеріальна та духовна цінності, а й певна художня форма. Митці створюють продукт, що характеризується новизною та оригінальністю. Креативність (лат. creatio – створення) стає надзвичайно важливою у сучасному світі, а здатність творити виступає однією з фундаментальних властивостей людської особистості. Розвиток творчих здібностей людини ХХІ ст. пов'язаний із продуктивною художньо-творчою діяльністю, що базується на образній природі мистецтва, художній творчості та природної здатності людини творчо осмислювати світ [1, с. 184].

Мистецька освіта сприяє розвитку творчих ресурсів людини, необхідних для використання її ціннісно-культурного капіталу. Найбільш точно поняття мистецької освіти викладено у концепціях мистецької освіти за 2001 і 2009 рр.: «Мистецька освіта – це процес оволодіння і привласнення людиною художньої культури свого народу й людства, один із найважливіших способів розвитку і формування цілісної особистості, її духовності, творчої індивідуальності, інтелектуального та емоційного багатства» [3].

Розвиток освітньої галузі став одним із пріоритетних напрямів українського державотворення. Ця норма закріплена Конституцією України та Програмою діяльності уряду. 28 вересня 2017 року набув чинності Закон України «Про освіту», який визначає інструменти для реалізації масштабної освітньої реформи. Частина друга статті 21 Закону визначає мистецьку освіту як спеціалізований вид освіти, що передбачає формування у здобувача спеціальних здібностей, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття ним комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей спрямованих на професійну художньо-творчу

самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва [3].

Змістом мистецької освіти виступає система, спрямована на загальний і художній розвиток особистості, її умінь, знань, навичок, досвіду ціннісного ставлення до мистецтва, досвіду творчої діяльності. Процес засвоєння відбувається засобом педагогічно адаптованих художньо-практичних занять.

Хореографічна освіта невід'ємна від системи мистецької освіти. Наслідком естетичної спрямованості хореографії є формування гармонійної особистості. Хореографічне мистецтво має за мету цілеспрямований та ефективний вплив на всебічний гармонійний розвиток особистості, за допомогою засвоєння знань, формування умінь і навичок. В основі хореографічної творчості – потреба особистості висловлювати своє «Я», свої емоції, почуття, переживання через рухи людського тіла, міміку та жестикуляцію.

Мистецтву хореографії навчають у освітніх закладах різного типу, актуалізують залученням до участі у танцювальних ансамблях в закладах культури і мистецтв. Нині хореографічне мистецтво розглядають крізь призму філософії, педагогіки, психології, історії, культурології, мистецтвознавства та низки інших наук. Його функціональна універсальність є засобом формування гармонійної особистості. Підтвердженням цього є численні наукові дослідження, на тлі результативності яких вибудовуються концептуальні основи інтеграції хореографії у різні сфери діяльності. Проте переважна більшість публікацій, щодо сфери хореографічної діяльності є мистецтвознавчими. В Україні існують дослідження лише окремих аспектів хореографічної освіти. До них відносяться праці таких відомих теоретиків і практиків хореографічного мистецтва, як: В. Верховинець, А. Гуменюк, К. Василенко, О. Голдріч, М. Загайкевич, Ю. Станішевський ін. Серед наукових досліджень в галузі хореографічної освіти малодослідженим аспектом залишається висвітлення діяльності її окремих форм. Аналіз їх досвіду, окрім вузькопрофесійних аспектів, що є винятково важливим для вивчення загальних тенденцій та закономірностей розвитку вітчизняної системи хореографічної педагогіки.

Т. Повалій у своїй праці «Історія хореографічного мистецтва» аналізує розвиток хореографічної освіти в контексті європейських провідних балетних шкіл та досліджує підготовку фахівців хореографічного профілю у системі педагогічної освіти України. Досягнення хореографічного мистецтва у площині культурно-освітнього простору є об'єктом сучасних наукових досліджень, предметом зацікавленості хореографів, сферою діяльності танцівників та сферою зацікавлення широкої глядацької аудиторії.

Сучасна мистецька школа повинна стати середовищем для розвитку вільної творчої особистості, гарантувати право на розвиток талантів та відродження національної свідомості митця і суспільства загалом. Рудименти радянської системи освіти потребують осучаснення їх змісту. Зміна до підходу надання освітніх послуг, обов'язково має включати мистецьку освіту. Розвиток

вітчизняної системи освіти в галузі хореографічного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст. характеризують тенденції до євроінтеграції та глобальної уніфікації з метою дотримання світових стандартів якості навчання та підготовки висококваліфікованих кадрів. Яскравим підтвердженням цього стало приєднання України до Болонського процесу, що відбулося у 2005 році після підписання міністром освіти Болонської декларації від імені нашої держави [2]. Через Болонську декларацію відбувається поступова інтеграція української освіти у світовий освітній простір. Глобальні та соціальні зміни в суспільно-економічному та культурному розвитку держави потребують визначення, розроблення та опрацювання стратегічних завдань і головних напрямів оновлення освіти України. Підвищення її якості буде впливати на усі структури держави.

Професійна хореографічна освіта в Україні є складовим компонентом в системі мистецької освіти. У її напрямку простежується тенденція до розширення. Це впливає на коло середніх і вищих навчальних закладів, які готують майстрів сцени, балетмейстерів, викладачів. До яких відносяться: Державне хореографічне училище, Академія танцю ім. Сержа Лифаря, Київський хореографічний коледж «Кияночка», Київська дитяча Академія мистецтв та інші відділення хореографічної освіти. Збереження права мистецьких коледжів і училищ здійснювати підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста є надзвичайно важливими для збереження, розвитку та подальшої інтеграції хореографічного мистецтва в маси. В першу чергу, хореографія – це прикладна, практична діяльність і саме в училищах та коледжах є можливість надати необхідну практичну підготовку майбутнім фахівцям. Провідною діяльністю таких учбових закладів є хореографічна підготовка майбутніх фахівців. Увага приділяється практичним мистецько-хореографічним дисциплінам: класичний, народний та сучасний танець.

Підвищення інтересу у населення країни до сучасних напрямів хореографічного мистецтва також призводить до попиту у закладах вищої мистецької освіти на такі освітні кваліфікації, як: «Викладач хореографічних дисциплін», «Балетмейстер», «Керівник хореографічного колективу». Це зумовлює збільшення кількості вищих навчальних закладів, які пропонують вищу освіту за спеціальністю «Хореографія». Але кожен з них працює за своїми уявленнями щодо змісту хореографічної освіти, зокрема з сучасних напрямів хореографічного мистецтва та змісту дисциплін загальнопрофесійного напрямку, профільної підготовки та факультативних дисциплін. В таких умовах виникає потреба у розробці єдиного стандарту вищої хореографічної освіти, оновленні державних вимог до професійних навчальних закладів. Необхідною умовою підготовки фахівця в області хореографічного мистецтва є суто практична діяльність. Тому навчальні програми і плани мають включати достатню кількість навчальних годин, відведену на аудиторну практичну роботу з

дисциплін хореографічного циклу. Основною та профільною дисципліною хореографічної освіти має залишатися класичний танець.

Однак арсенал виражальних засобів хореографічних дисциплін має розширюватись. В сучасній хореографії їх пошук відбувається за рахунок нетанцювальних елементів і синтезу традиційно існуючих рухів з різних видів хореографічного мистецтва. Прийоми балетмейстерської роботи, принципи сценічного існування хореографічного твору також мають осучаснюватися створюючи умови для виникнення нових форм хореографії. Зазначене виокремлює проблемні напрями в сучасній хореографічній освіті, комплексному вирішенню яких досі не приділялась увага в сучасних дослідженнях.

Загалом мета навчання хореографа передбачає формування окремих умінь і навичок в конкретних умовах. У змісті загальної освіти превалюють одні і ті ж уміння та навички, натомість, в хореографічній освіті мета і зміст не збігаються. Мета хореографічної освіти – творення людини як особистості, піднесення її потреб, в той час змістом виступає – культура.

Опорними функціями хореографії є перетворювальна, інформаційна, когнітивна, комунікативна, нормативна, знакова та аксіологічна. Високі інформаційні технології сприяють збільшенню функціональної спрямованості, тому їх кількість та сутнісна наповнюваність динамічно інтенсифікується. Провідним постулатом хореографічного мистецтва є удосконалення рухових функцій. Адже провідними компонентами хореографії є фізичні дані (крок, стрибок, виворітність, гнучкість, артистизм, музичність, координація), які є складовими технічної та художньої архітекtonіки екзерсису. Саме це мають враховувати при розробці навчальних програм для навчання майбутнього фахівця хореографа.

Необхідною умовою існування будь-якої системи, в тому числі мистецької освіти, є традиції, що забезпечують її самоідентифікацію та самодостатність. На сучасному етапі розвитку мистецької освіти України, спеціалісти повинні мати за мету – збереження усіх надбань в культурно-освітній галузі. Українські освітні реформи в закладах культурно-мистецької освіти вимагають осучаснення, зміну стандартів діяльності, актуалізацію змісту, а також реформування функцій управління на всіх рівнях. Розроблення професійно-орієнтованих стандартів вищої освіти будуть надзвичайно вагомими у сфері хореографічного мистецтва.

Оскільки хореографія за природою є синкретичним мистецтвом, вона спрямовує не тільки творчу особистість до набуття художньо-естетичного досвіду, а й матеріалізується у практичній діяльності. Хореографічне мистецтво у поєднанні з іншими видами мистецтва в культурно-освітньому просторі України моделюють особистість, сприяють розвитку емоційної сфери, естетичної культури, моральних норм, розширюють пізнавальні інтереси та фізичні можливості кожної особистості.

Таким чином, мистецька освіта в галузі хореографії залишається органічною і невід'ємною частиною феномену культури України. Вона функціонує в колі таких систем організації людської діяльності, як мистецтво, освіта, культура, органічно вписується в соціокультурну сферу і, при цьому виконує своє основне завдання – виховання освіченої, духовно багаті особистості.

### **Література:**

1. Берегова О. М. Культура та комунікація : дискурс культуротворення в Україні в ХХІ столітті / Берегова О. – К. : Інститут культурології АМУ, 2009. – 184 с.
2. Болонський процес [Електронний ресурс] — Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Болонський процес](https://uk.wikipedia.org/wiki/Болонський_процес).
3. «Культурно-мистецька освіта на сучасному етапі: прагнення, виклики та перспективи» [Електронний ресурс] — Режим доступу : [https://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=245321169&cat\\_id=2449931901](https://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245321169&cat_id=2449931901)